

וועדה בין משרדית בתחום הנכות - סיכום מפגש ראשון,

21.5.2017

מהלך הדין

1. ר' המועצה הלאומית לכלכלה הציג את הרקע להקמת הוועדה.
2. הוועדה הוקמה בהחלטה משותפת של רה"מ, שר האוצר ושר העבודה והרווחה. הוועדה נדרשת להגיש המלצות לפעימה הראשונה וכיווני פעולה ראשוניים עד ה-8.6.2017.
3. הוצג כי במהלך 3 השבועות הקרובים ייקבעו 5 מפגשים נוספים.
4. בשל לוח הזמנים הקצר והחשיבות של הנושא ישנו צורך בהתגייסות חברי הוועדה.
5. במידה וייקבעו מפגשים עם נציגי משרדי ממשלה (שאינם חברי וועדה) ונציגי ארגונים נוספים לשם למידה, כלל חברי הוועדה יוזמנו אך הנוכחות בהתאם לשיקול הדעת של חברי הוועדה.
6. בהמשך הדין דניאל גוטליב, סמנכ"ל מחקר במוסד לביטוח לאומי, הציג רקע ומגמות מרכזיות בתחום קצבאות ענף הנכות.

צעדים מרכזיים להמשך:

- נתונים:
 - חלוקה של מקבלי קצבאות הנכות לאחוזוני הכנסה בחלוקה לסוגי הכנסה - (כולל הכנסות מפנסיה בקרב מקבלי קצבת נכות שמדווחות לביטוח לאומי)
 - מיפוי של מספר מקבלי קצבת נכות אשר מקבלים טיפול 24 שעות ביממה במשרד הבריאות או משרד העבודה והרווחה – באחריות המועצה הלאומית לכלכלה, משרד האוצר והבריאות

- ניתוח של הסיבות לגידול בשיעור מקבלי קצבאות הנכות משנת 2000 כפי שפורטו מעלה – באחריות המוסד לביטוח לאומי
- במפגש הבא משרד העבודה והרווחה ומשרד הבריאות יציגו רקע ומגמות מרכזיות של התחומים של הטיפול בנכים שבאחריותם.

דגשים מרכזיים שעלו במהלך ההצגה של המוסד לביטוח לאומי

אופי הקצבאות:

- קצבת נכות כללית – נכלל בקצבאות שנועדו להבטיח קיום הולם
- קצבאות ניידות ושר"מ – נכלל בקצבאות של תפקוד בסיסי

אופן מימון העלאת הקצבאות:

- שינוי בקצבאות השר"מ והנכות הכללית הינו בעל השפעות ארוכות טווח מפני שתוספות אלו נמשכות גם לאחר הפרישה.
- חשיבות לפתרון מימוני יציב ובר-קיימא לאורך זמן
- הגדלת קצבאות הנכות ללא פתרון מימוני מתאים יקדים את הפגיעה באיתנות הפיננסית של הביטוח הלאומי לשנים 2025-2027.

מבחן כושר השתכרות

- נראה כי מבחן כושר ההשתכרות שנקבע בשנות ה-70 אינו מפריד באופן מיטבי בין דרגות אי כושר העבודה השונות.
- לשם טיפול שורש בנושא מומלץ כי הוועדה תמליץ על הקמת ועדה מקצועית שתגדיר באופן מוסדר כיצד לקבוע אי כושר עבודה
- מכיוון שיש הבדל מאוד משמעותי בהכנסות ובהטבות לטובת מקבל קצבת נכות שנקבע לו מעל 75% אי-כושר עבודה, יש תמריץ להגיע לרמה זו של אי כושר.

עקרות בית:

- יכולה לקבל תוספת תלויים על ילדים, אך לא על בני זוג
- בגילאי 62-67, עקרות בית לא יכולות לקבל קצבת נכות או זקנה
- העמדה המקצועית של ביטוח לאומי היא שצריך לבטל את מעמד עקרת הבית. יש לציין שמדובר במהלך בעל השלכות רחב מהותיות וכן בעל השפעות על המהלך להעלאת גיל פרישה.

נכות ועבודה:

- שיעור מקבלי קצבאות הנכות בגיל העבודה עלה מאז 2000, בגלל:
 - עלייה בתוחלת חיים של נכים
 - חוק לרון, העלה את סף ההכנסות שנכים יכולים להרוויח
 - העלאת גיל פרישה
 - שינוי בהרכב הגילאים של מקבלי קצבאות הנכות
- נתוני התעסוקה לא כוללים עבודה מוגנת, בה יש 17,000 אנשים, רובם נכים. מדובר במלגת קיום שהיקפה לרוב כמה מאות ש"ח בחודש.
- עלייה בשיעורי התעסוקה של הנכים משנת 2003 קרתה בגלל:
 - קצבאות נמוכות מאוד
 - "גזרים" נוספים – שכר מינימום עלה, מס הכנסה שלילי
 - יישום חוק לרון – לא ברורה מידת ההשפעה של החוק מכיוון שגם לאחר יישום החוק לא נראה כי חלה האצה בגידול בשיעור המועסקים.

נכים "נפשיים" ו"שכליים":

- נפשי - כולל בין היתר אנשים הסובלים מאוטיזם וממחלות נפש
- שכלי - כולל בין היתר אנשים הסובלים מפיגור שכלי ומתסמונת דאון
- תנאי לקבלת אחוזי נכות נפשיים הוא נטילת תרופות, כאשר רובם היו מאושפזים לפחות ליום אחד

- בקרב נכים נפשיים, ניתן למצוא דפוס של אחוזי תעסוקה גבוהים יחסית, רמות שכר נמוכות, הרבה מעברי עבודה, ומספר חודשי עבודה נמוכים אצל כל מעסיק. זאת, מכיוון שנכות זו מתאפיינת בתנודתיות באופן התפקוד.

השפעת גובה הקצבה על שיעור מקבלי קצבת הנכות

- בדיון הוועדה הוסכם כי העלאת קצבת הנכות תגדיל את התמריץ לזכאות לקצבה וככל הנראה תשפיע על שיעור מקבלי קצבת הנכות אך לא ניתן לקבוע באופן מדויק את היקף ההשפעה

שר"מ

- בראיית המוסד לביטוח לאומי השר"מ מהווה החזר הוצאות, ולא קצבת קיום
- שיעור מקבלי קצבת השר"מ מתוך בעלי הנכות הנפשית נמוך משמעותית ביחס ליתר מקבלי קצבת הנכות ונראה כי הקשיים התפקודיים של נכי הנפש מוערכים בחסר והם מופלים לעומת יתר מקבלי קצבת הנכות.

נכים שמקבלים טיפול 24 שעות ביממה

- במשרד הרווחה ובמשרד הבריאות ישנם מקבלי קצבת נכות שניתן מענה לצרכיהם בהוסטלים, מרכזי יום ומוסדות אחרים.
- אוכלוסייה זו הינה ייחודית וישנה חשיבות לאפיין אותה בנפרד
- המוסד לביטוח לאומי יודע לאפיין מתוך קבוצה זו, רק מקבלי קצבת נכות שנערכת להם חלוקת קצבה